

Çevre Hukuku alanında yürüyen tartışmalar her geçen gün çevre ile dünyadaki yoksulluk ve sömürü ilişkileri arasındaki bağla yüzleşiyor. Kapitalist aklın dünyayı ve insanlığın geleceğini ne hale getirdiğinin ve ekolojik kriz karşısındaki çaresizliğini günlük yaşantımızın en popüler tartışmalarından biri haline gelen Kyoto Protokolü etrafındaki saflaşmada da alenen görünüyor. Rio'da karar altına alınan İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin olan Protokol, artık sokaktan geçen herkesin yetersizliğini anladığı emisyon indirim hedefleri konusunda petrol ve silah tekellerinin başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerin ekonomik planları arasında uyarılığımızın bir trajedisine dönüşmüş durumda. En son kapitalistleri ikna etmek ve Protokolü imzalamalarını sağlamak için esneklik mekanizmaları getirildi. Çözüm yaratmak adına geliştirilen mekanizmalarla temiz hava bir metaya dönüştürülerek dünyada yoksul ülkeler aleyhine bir karbon borsası oluşturuldu. İmzalanması insanlık tarihinin en büyük rüyasıymış gibi pazarlanan Kyoto Protokolü'ne göre, artık hava da, su da bedava değil. Parası olanın.

Çevre Hukuku, zannedilenin aksine dünyadaki yoksulluk ve sömürü sistemi ile doğrudan ilgisi inkar edilemez düzenlemelerden oluşmaktadır. Çevre hakkının da içinde yer aldığı üçüncü kuşak haklar için kullanılan "dayanışma hakları" tabiri, ülkeler arasında işbirliği ve dayanışmayı vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır. Nitekim ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki fark, yaşanan çevre felaketlerinin temel nedenleri arasında sayılmaktadır. Ancak Brundtland Raporu'nun yayımlanmasından bugüne kadar, yirmi yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen; gelişmiş ülkeler ile gelişmemiş ülkeler arasındaki kirlilik oranı, gelişmemiş ülkeler aleyhine büyümeye devam etmektedir. "Sürdürülebilir Kalkınma", kapitalizmin "büyü ya da öl" sloganının ekolojik kriz karşısında yeni bir versiyonudur.

Stockholm Kararları, Brundtland Raporu, Rio Kararları, Heidelberg Çağrısı, Johannesburg Zirvesi ve halen devam eden Kyoto Protokolü etrafında dönen tartışmalar ve daha sayılabilecek onlarca uluslararası etkinlik, Çevre Hukuku alanındaki düzenlemelerin temel iktisadi ve siyasal tercihlerle bağını da gözler önüne sermiştir. Bu da, dünyada yoksulluk ve sömürü ilişkileri ile birlikte ele alındığında, çevre hakkının gittikçe siyasallaşan bir içeriğe kavuştuğunu

gösterir. En basiti ile çevre hakkı, zengin Kuzey ülkelerinin beyaz yurttaşları için verili bir hak iken, yoksul Güney'in ve bağımlı ülkelerin yurttaşları için uğruna kavga verilmesi gereken toplumsal bir mücadelenin konusudur.

Türkiye

Uluslararası hukukun ekolojik kriz karşısındaki ikircikli yapısı nedeniyle az gelişmiş ülkelerde gerçek bir yağma sürecinin kapısı hukuk eliyle açılıyor. Türkiye'de hukukun DTÖ, Dünya Bankası ve IMF gibi emperyalist merkezlerle göbekten bağlı politikalarla yaşadığı dönüşüme bir de bu gözle bakalım.

Çevre hakkının ortaya çıkışı diğer haklardan farklı olarak büyük toplumsal mücadelelerin ürünü değildir. İnsanlık, köleliğe, ırkçılığa, cins ayrımcılığına, sosyal ve sınıfsal eşitsizliklere karşı büyük mücadeleler vermiştir. Kadın haklarını, düşünce ve vicdan özgürlüğünü, örgütlenme hakkını, eğitim ve sağlık hakkını ve daha pek çok hak ve özgürlüğü elde etmek için büyük bedeller ödenmiştir. Kürselleşme süreci ile birlikte bu hakları korumak için dünyanın yoksul hakları daha büyük bedelleri göze almaya ve ezilenlerin kazanımlarını korumaya çalışıyor.

Türkiye'de Neo-liberalizmin ekonomik programını hayata geçirmeye koşullanmış bir darbe sürecinin ürünü olan 1982 Anayasası ile çevre hakkı kabul edilmiştir. Yetmişli yıllarda yükselen toplumsal muhalefetin kazanımı hak ve özgürlükler yok edilirken, hiçbir toplumsal talep yokken Anayasal düzeyde çevre hakkı kabul edildi. Bir yandan çevre yasalarının ülkemizdeki sayısı artarken her geçen gün yaşanan çevre sorunlarına bir yenisini daha ekleniyor. Benzer gelişmeler, Afrika ülkeleri, Hindistan, Endonezya, Meksika, Brezilya gibi ülkelerde de yaşanırken, hukukun ülkemizdeki Neo-liberal dönüşümüne üçüncü dünya ülkesi yarı aydın bakış açısının ötesinde eleştirel bir analizle yaklaşmaya ihtiyaç var.

Uygulanmayan yargı kararlarıyla Türkiye'de hukukun da kirlendiği sık sık söyleniyor. Ama Türk Hukuk Sistemi üzerinde yeterince kafa yorulmayan daha temel bir bozgun yaşanıyor. Kapitalizmin atomize olmuş aklı, yaşanan sürecin tarihsel ve toplumsal bütünlüğü içinde kavranmasını yasaklasa da; Neo-liberalizm, hiçbir hukuk kuralını tanımayacak kadar sosyal ve ekonomik hak gasplarına yol açıyor. Ama kural tanımazlığın ötesinde verili hukuk sisteminin

Ziya Buyuk
"Geride Kalanlar"

kendisi uluslararası kapitalizmin ihtiyaçlarına göre dönüştürülüyor. Hukukun geçirdiği bu dönüşümün en özsel karakteri de hukukun atomize olma halidir. Hukuk sistemi gittikçe, bütünü parçalara kurban eden, her alandaki düzenlemeleri birbirinden bağımsızlaştıran, normlar arası hiyerarşik ilişkiyi koparan, sermayeye hukuksal alanda her türlü denetimden muaf bir hukuksal özerklik yaratıyor. Bu özerklikle kirli yatırımlarla ilgili izin süreçlerinde her türlü hukuksuzluk eritiliyor. Hukuksal başvuru yollarının kangrenleşmesine yol açan parçalanmanın doğal sonucu, yargı mekanizması da işlevsizleşiyor. Özelleştirmeler ile sadece hastaneler, okullar ve fabrikalar özelleştirilmiyor. Deyim yerindeyse hukuk ta özelleştiriliyor.

Tıpkı bilimin her geçen gün daha fazla uzmanlık alanına bölünmesi gibi hukuk da ihtisas alanlarına bölünüyor. Eğitim ve sağlık gibi sosyal haklar alanındaki yasal düzenlemeler ile enerji, tarım, sanayi, ulaşım, turizm v.b. ekonominin değişik sektörlerindeki yasal düzenlemeler bir birinden bağımsızlaştırılıyor. Hemen hemen her konuda ayrı yasal düzenleme var ve bu yasalar diğer hukuk kuralları ile gittikçe daha az ilişki kuruyor. Çevre Hukuku da toplumsal yaşamın en kuşatıcı boyutunda ele alınması gereken ekolojik sorunlarla ilgili olmasına rağmen, tam tersi bir yönelimle aynı departmanlaşma eğilimini gösteriyor. İzin alma ve ruhsat işlemleri her geçen gün daha küçük parçalara bölünüyor. Bütünlüklü bir değerlendirme şansı olan Çevresel Etki Değerlendirme süreci formalite olmaktan öteye gidemiyor. Çevre ile ilgili özel görevli çevre mahkemelerinin kurulması için maden şirketleri loby faaliyetlerine başladı bile. Tek dertleri, Danıştay'dan kurtulmaktır. Bu da olmazsa; atomizasyonun kurumsal düzeydeki yansıması olan "Bağımsız İdari Otoriteler" formülü ile tüm çevresel karar alma sürecini dokunulmaz hale getirecek, çevre ajansı benzeri kurumsal yapıların devreye sokulması planlanıyor. Çevre yasaları, doğrudan ilgili olduğu meselelerin dışına itilerek içeriksizleştirilmekte ve git gide kirli yatırımlara yasal kılıf yaratan bir yörüngeye oturmaktan kurtulamamaktadır. Çevre Hukuku genel düzenleme alanının bütününden soyutlandıkça, ele aldığı konuların çözümü noktasında çoğu zaman bir körlük yaratıyor. Çevre sorunlarını çevre yasalarına havale eden, hukukun tarafsızlığını yitirdiğini göremeyen, sorunun

Ziya Buyuk
1991

egemenlerin (= yasa koyucuların) temel ekonomik ve siyasal tercihleri ile bağına kuramayan, toplumsal mücadele alanından soyutlanmış bir çevrecilik, krize çözüm bulmak adına krizin bir veçhesine dönüşüyor.

Maden Yasası, Yasa Değildir.

Neo-liberal yağmanın adıdır.

Sosyal devletin tasfiyesiyle eğitim ve sağlık hizmetleri özelleştirilerek sermayeye yeni yatırım alanları açılırken, Dünya'daki az gelişmiş ülkelerin neredeyse tamamında, yeraltı kaynaklarına ilişkin yasalar, son 30 yılda Dünya Bankası ve IMF politikaları ile değiştirildi. Bu ülkelerin hemen tümünde tıpkı emekçilerin çalışma koşulları gibi yeraltı kaynaklarına ilişkin çalışma alanı değişik derecelerde liberalleştirildi, denetimler zayıflatıldı, çeşitli araçlarla teşvik edilir oldu, kazançların dışarı götürülmesi kolaylaştırıldı, kayıt ve denetim işlemleri yalınlaştırılarak bu alanda işletmeciler firmaların önü açıldı. Hukuk da kamusal denetimi işlevsizleştirilen, toplumsal sorunların bütünselliğini göz ardı eden bir yapıya kavuşturuldu.

Türkiye'de de Maden Yasası'nda 5 Haziran 2004'te yapılan değişikliklerle maden şirketlerinin Türkiye'de istediği gibi at koşturmalarının önü açılarak ülkenin doğal varlıkları ancak sömürge ülkelerinde uygulanabilecek şekilde sermayenin talanına açıldı. Maden şirketlerine ayak bağı olacak Anayasa kuralları ve ilk elden madencilik faaliyetleri ile doğrudan ilgili 11 yasada değişiklik yapıldı. Hukuk sistemi içinde madencilere korunaklı duvarlarla çevrili bir bölme yaratıldı.

Hukuk teorisyeni Hans Kelsen'in Ondokuzuncu yüzyılda geliştirdiği ünlü "normlar hiyerarşisi" kuralı bütün çağdaş hukuk sistemleri tarafından benimsenmiştir. Kelsen'e göre, hukuk kuralları anayasa, yasalar, tüzük ve yönetmelikler şeklinde hiyerarşik bir ilişki içerisinde ve her hukuk kuralı kendisinin üstündeki kurala uymak zorundadır. Roma Hukuku'ndan bu yana klasik hukuk teorisinde normlar arasındaki ilişkiyi tanımlayan diğer bir sınıflandırma da özel kanun-genel ayrımı; lex generalis-lex specialis kuralıdır. Yani özel yasa genel yasayı kaldırır kuralı. Hukuk kuralları arasındaki uyumu ve dengeyi anlatan bu temel ilkeler, Türkiye'de de hukuk fakültelerinin birincisi sınıfında anlatılmaktadır.

Maden Yasası'na hukukun en temel ilkelerinden baktığımızda, neye hangi yasanın uygulanacağı, hangi yasanın ne zaman geçerli olacağı,

Anayasa'nın mı, yönetmeliğin mi geçerli olduğu belli olmayan tam bir keşmekeş ile karşılaşmaktadır. Maden Yasası'nda yapılan değişikliklerle aynı zamanda; Orman Yasası, Milli Parklar Yasası, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, Kıyı Yasası, Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Yasası, Mera Yasası, Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Yasası ve daha pek çok yasa fiilen işlevsizleştirildi. Maden arama faaliyetleri ÇED kapsamı dışında bırakıldı. Bu, madencilik faaliyetlerinin diğer tüm yasalardan bağımsızlık kazanması ve Maden Yasası'nın diğer tüm yasaları ilga etmesi demektir. Adeta maden şirketleri için Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'ndan ayrı ikinci bir anayasa hazırlanmıştır.

Maden Yasası'nın omurgasını oluşturan 7.maddesi ile hukuk tekniği açısından skandal sayılacak diğer bir durum yaratıldı. Anayasa kuralı düzeyindeki hükümler; hazırlanacak bir yönetmeliğe havale edildi. Tekrar normlar hiyerarşisine dönecek olursak; yasaların altında tüzükler yer almaktadır. Bizim hukuk sistemimizde de bu kural benimsenmiştir. Buna göre en azından 7.maddenin uygulanmasını sağlamak için tüzük hazırlanması gerekirken, tüzüğün altında yer alan yönetmelikle bırakın yasaları anayasa kuralı gücünde yasal düzenlemeye gidilmiştir. Böylece tüzükler için geçerlilik şartı olan Danıştay'ın incelemesinden geçme koşulu da işlevsizleştirilerek Bakanlar Kurulu'nun tamamını ilgilendiren bir konuda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın uhdesinde bir düzenlemeye gidilmiştir. Hiçbir hukuk mantığına sığmayan Maden Yasası ile Türkiye'nin yeraltı kaynaklarını daha iyi yağmalamaları için maden şirketlerine her kapıyı açan bir anahtar verildi. Çevreyi ayrı yasayla, madenleri ayrı yasayla, ormanları ayrı yasayla, kentsel dönüşümü ayrı yasayla, nehirleri ayrı yasayla, sosyal güvenliği, özelleştirmeleri birbirinden tamamen özerk yasalarla düzenlerseniz hukuk, hukuktan başka her şeye benzer.

Hukuktaki bu neo-liberal dönüşümün Çevre Hukuku'nun "özel"leştirilmesi ile maden yasasının "özel"leştirilmesi arasında Neo-liberal politikalar açısından tam bir iç tutarlılık vardır. Bu iç tutarlılığın mantıksal sonucu ile yüzleşmekten korkmayalım. Hukukun bu kadar iç içe edildiği bir ülkede (tabii artık adına "hukuk" denilirse) Maden Yasası'nın altına Çevre ve Orman Bakanı imza atınca suç işlememiş olur. Kör gözüm kör parmağına hukuka ve bilime aykırılıkları yargı kararı ile ortaya çıkan,

iptal edilmiş bir ÇED Raporu'na "sakınca yoktur" görüşü veren onlarca kamu görevlisi hakkında ne yapıldığını kimse sormaz. Bizim vergilerimizden bize ödenen AİHM tazminatlarıyla da tezgâh tamamlanmış olur.

Atomize olma durumu yurttaşın haklarına parçalanmasında da görülmektedir. Önce çevre hakkı, en temel hak olan yaşam hakkının dışında bağımsız bir hak haline gelir. Daha sonra çevre hakkı kendi içinde başka haklara bölünür: Bilgiye erişim hakkı, katılım hakkı ve etkin başvuru hakkı. Bunlardan ilki ile ilgili uluslararası hukuktaki en ileri düzenleme çevresel konularda bilgiye erişim ve karar süreçlerine katılımı düzenleyen Aarhus Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme ile çevresel bilgi bir enformasyon bilgisine, istihbarat bilgisine, bir çeşit malumata dönüştürülmektedir. Anadolu'nun bir köyüne Amerikalı bir şirket maden-kimya işletmesi kurar. Bunun için binlerce sayfayı bulan ÇED Raporu hazırlanır. Ondan sonra da o yörede yaşayan köylüler, bin bir çabayla ÇED Raporu'nu ele geçirmeye uğraşırlar. Ele geçirdikten sonra da anlayana aşk olsun. Hadi diyelim, üniversitelerden, meslek odalarından uzmanlara ulaşmış başlarına gelen belanın ne menem bir şey olduğunu öğrendiler. Peki, bu insanlar, binlerce yıldır gerçek sahibi oldukları kendi doğaları hakkında edindikleri geleneksel bilgiye yabancılaşıp, bu teknik raporla neden ata topraklarına bakmak zorunda bırakılıyor diye soran olmaz. Fındıklı Köylüleri, kendi bedenleri gibi gördükleri eşsiz doğalarına, yaylalarına, derelerine, çiçeklerine, balıklarına neden Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ne göre korunan türler olarak, uzmanların bile içinden çıkamadığı Latince tür isimleri ile Redlistler, Natura 2000'ler olarak bakıp yabancılaştırılıyor?

Çevre hakkını oluşturan diğer bir hak, yukarıda anılan Rio Zirvesi'nde "en yüce" ifadesini bulan katılım hakkı. Bizim hukukumuzdaki en klasik uygulaması ÇED sürecindeki "halkın katılımı toplantısı". Güya yöre yurttaşlarını doğup büyüdükleri toprakları yok edecek çevre canavarı tesisler hakkında bilgilendirip görüşlerini alıyorlar. Valisi, kaymakamı, bir bölük askerle garnizon komutanı, işletmecisi firmanın "Heidelbergçi" uzmanları, köylüyü karşısına alıp; tesisin çevreye zarar vermeyeceğini ve hepsinin zengin olacağını, sakın ama sakın dava açmamalarını, karşı çıkarlarsa vatan haini olacaklarını anlatıp, yanlarında getirdikleri adamlarıyla tutanak tutup halkı bilgilendirmiş oluyorlar. Bütün bunlardan

sonra yöre halkı muhalefet mi etti? Şirketin "halkla ilişkiler birimi" devreye giriyor. Başta muhtarlar olmak üzere yörenin ileri gelenleri, büyük ailelerin çocukları, yöre halkından olmanın ve kendi insanının bu kirli yatırıma karşı çıkmasının nimetlerinden faydalıyor. O da yetmedi. Şirketin "turuncu işçileri", çevreci yöre yurttaşlarına taşlı sopalı saldırılar düzenleyerek halkın katılımı sorunu giderilmeye çalışılıyor.

Çevre hakkının son parçası, etkin başvuru hakkıdır. DTÖ ve IMF politikaları ile tarım ve hayvancılık yok edilerek bu ülkenin köylüsü, açlık ve yoksulluğa terk edildi. Bu da yetmezmiş gibi ülkenin en verimli tarım alanları kirli sanayi tesislerine ile yok ediliyor. Felaketin kapıda olduğu fark edince, topraklarını korumak isteyen köylüler ne yapıyor? İlk iş gidip tüm köylülerinden on binlerce imza toplayıp kamu makamlarına, "kamu makamı" olduklarını hatırlatıyor. Baktınız gene olmadı. Kıt kanaat geçinirken tamamı resmi süreçlerden geçmiş izin ve ruhsatlar hakkında çocuğunuzun rızkından keserek on milyarlarca parayı denkleştirip dava açacaksınız. Ondan sonra da Türkiye'nin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı kameraların karşısına geçip size "bir avuç çapulcu" diyecek. Eşme'de siyanürlü açık ocak işletmesi ile madencilik yapılmakta ama değil Uşak'ta tüm Ege Bölgesi'nde siyanür testi yapacak bir laboratuvar yok. Bin beş yüzden fazla insan siyanürden zehirlendiğinde yetkililer, olayı aydınlatmak, sorumluları bulmak yerine, örtbas etmek için her türlü yola başvurdu. Resmi görevle gelen heyetin zehirlenen insanlardan aldığı kan örneklerine Vali ve Kaymakam, el koydu. Sonra Eşmeliler siyanürden zehirlendiklerini kanıtlamak için dava açmak zorunda kalıyor. Peki, Çevre ve Orman Bakanı, Sağlık Bakanı, Uşak Valisi, İl Sağlık Müdürü, Eşme Kaymakamı niye maaş alıyor?

Ne Yapmalı

Öncelikle Çevre Hukuku'nun 20.yüzyılın son çeyreğinde aniden ortaya çıkmış bir hukuk dalı olduğu illüzyonundan kurtulmak gerek. Çevre Hukuku düzenleme alanında görülen sorunlar 19.yüzyıldan beri yaşanmakta ve bu konularda yasal düzenlemelere bütün çağdaş hukuk sistemlerinde 1970'ten önce de yer verilmiştir. Havanın, tarım topraklarının, su kaynaklarının kirlenmesi, kent-kır çelişkisi, hızlı kentleşme v.b. sorunların tamamı, 19.yüzyılın klasik ekonomi politikçilerinin temel tartışma konuları arasında yer almıştır. Bu tartışmalar, yeterince farkında

olmasak ta belirli bir süreklilik içinde günümüze taşınmıştır. Nükleer enerjiyi, buhar makinesinin geliştirilmesinin sanayide ve kapitalist rekabet ilişkilerinde yarattığı etkiyle, GDO'ları tarımın endüstrileşmesinin yarattığı nitrat kirliliği ile tarihsel süreklilik içinde ele almak hiç de zor değil. İsteyen açsın okusun. Umumi Hıfzısıhha Kanunu, doğru uygulandığında en az bugünkü Çevre Kanunu kadar çevreyi korur. Ya da Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği ile Mecelle karşılaştırabilir. Bu yüzden içinde “çevre” kelimesi geçmiyor diye önceki yasalarda çevre ile ilgili düzenleme yokmuş gibi düşünmekten ve çevreyi korumayı çevre yasalarına bırakmaktan vazgeçilmelidir.

Çevre Hukuku'nu çöpe atmayı önermiyoruz. En azından bu satırların yazarının, Türkiye'de sayısı çok olmayan çevre avukatlarından biri olarak böyle bir amacı yok. Ekolojik kriz, insanın yanında doğayı da hak öznesi olarak tanıyacak bir bakış açısından, hukuk alanında verimli bir gelişmeyi de dayatıyor. Ekolojik sorunların sınır aşan boyutu, doğal varlıkların korunması için geleneksel mülkiyet hakkını zorlaması, bilimsel olarak kanıtlanan sorunlar karşısında karar alma mekanizmalarında klasik azınlık-çoğunluk anlayışıyla hareket edilemeyeceğini göstermesi ve daha pek çok nedenden ötürü, yerleşik hukuksal ve siyasal kalıpları zorlayan yeni olanakları da sunuyor. İtirazlarımız, çevreciliğe siyaset bulaştırmama adına çevre sorunlarını dar bir hukuk mücadelesi meselesine indirgeyen-gerileten anlayışlara, hukukun özellikle de çevre hukukunun düşündükleri gibi masum olmadığını hatırlatmayı amaçlıyor.

Toplumsal yaşamın en kuşatıcı boyutunda ele alınması gereken ekolojik sorunlar karşısında atomize olmuş bir çevre mevzuatı, çevre sorunları karşısında her geçen gün daha fazla eli kolu bağlı hale gelmektedir. Bu süreci tersine çevirmenin yolu, hukuk alanında mücadele verilecekse bile, ideolojik-siyasal tercihler alanından konuşulduğunun artık bilince çıkarılmasıdır. Çevre Hukuku ile sınırlı kalmaksızın hukukun geçirdiği Neo-liberal dönüşüm, genel bir kapitalist sistem analizi içinde tüm ideolojik ve siyasal parametreleri ile ele alınmalıdır. Aksi takdirde ekolojik sorunları kavramanın ön koşulu olan bütünsel bakış açısına ulaşamaz.

Parçalılık analizimizi bir kez de toplumsal mücadele alanına uygulayalım. Çevre mücadelesi, toplumsal muhalefetin diğer bileşenleri ile yan yana gelmeyi öğrenmeli ve ekolojik krizden kurtulmanın emeğin kurtuluşu ile mümkün olduğunu görmelidir. Emeğin sömürsü ile doğanın sömürsü arasındaki bağla yüzleşmemek, kendini aynı zamanda toplumsal mücadeleler geleneğinden de soyutlamak, toplumun diğer ezilen kesimleri ile bir araya gelmeyerek sistem içi bir akıma dönüşmek ve iddia edilenin aksine marjinalleşmektir. En basitinden formüle edecek olursak yoksullukla mücadele edilmeden çevre mücadelesi verilemez. Maden Yasası, her şeyden önce bir yoksulluk yasasıdır. Toplumu yoksullaştıran, emeğin bütün kazanımlarını yok eden politikalara karşı çıkmadan, anti-kapitalist mücadelede saf tutmadan çevre hakkı savunulamaz.

Çevre hareketlerinin tüm özneleri, çevre mücadelesinin hukuk alanına sıkıştırıldıkça boğulduğunu, en nihayetinde kazanılan davaların uygulanmama tutumunun gittikçe kronik bir sorun haline geldiğini ve buna uygun stratejiler geliştirmenin artık kaçınılmaz olduğunu kabul etmelidir. Çevre yasalarını yapanların da Maden Yasası'nı çıkaranların da zihniyet dünyasında Malthus'un hayaleti dolaşüyor. Yoksa bir yağma yasası olan Maden Yasası'nın 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde değiştirilmesi tarihin bir cilvesi mi? Sermayenin fonladığı, AB'den sertifikalı çevrecilerin, çok kızacağını biliyoruz. Küsen küssün! Hayat bizi ayırıyor...

Türkiye ekolojik bir yıkımın eşiğindeki hukukun yaşadığı dönüşümün neo-liberal ikiyüzlülüğü karşısında, bu ülkenin çevre mücadelesini, sorunun ideolojik siyasal tercihlerle bağını gizleyen sivil toplumculuğa hapsedenlerle Türkiye Çevre Hareketi'nin başarı şansının olmadığı açık. Türkiye'nin dört bir yanında sermayenin talanına karşı yerel direnişler filizleniyor. Baba İshak' tan beri bu toprakların mücadele geleneği ve tecrübesi ile bal gibi de siyaset yapıyorlar. Anadolu Köylüsü, binlerce yıldır süzülüp gelen bilgeliği ile tarihin yasalarının çevre yasalarından daha güçlü olduğunu biliyor. İnanılması çok mu zor?

Bergama'dan Pazarcık'a bakın.